

Att finna nya vägar för att främja vårt kulturarv är en stor utmaning. Flera artiklar i detta nummer av Marinerat visar att Fotevikens Museum kan räknas till de svenska museer som med otraditionella satsningar vågar blicka in i 2000-talet.

Falsterbo är en gammal stad med många minnesmärken från svunna dagar. Följ med på en rundvandring i denna öppna historiebok

Sidan 3

Vad gjorde vikingar från Fotevikens Museum på Oxie bibliotek kvällen den 10 november 1997? Och vad gjorde man samtidigt på tusen andra platser i Norden?

Sidan 8

"Malmö Kogg" är namnet på ett av Skånes mest fantasieggande och spännande kulturprojekt vilket kommer att pågå i många år. Läs om hur man kan göra gammal historia levande.

Sidan 15

Snart öppnar "Kulturdatas Öresund" på Internet. Fotevikens Museum i samarbete med Roskilde Museum står bakom denna kultursatsning.

Sidan 19

Slaget vid Foteviken

Glöm inte 12-14 juni

Vi väntar på dig i Vikingareservatet

Den 12-14 juni är det åter dags för årets stora historiska evenemang i Skåne. "Slaget vid Foteviken" blir nog landets största vikingaträff i år. Från hela norra Europa kommer vikingar - med båtar, tält, marknadsvaror och kamplystnad. För första gången anordnas i år "De nordeuropeiska vikingamästerskapen". Läs mera om denna begivenhet på sidan 10.

Man måste kunna och våga ta beslut

Det var det vi gjorde när vi beslöt att vi skulle bygga en dykflotte för tio år sedan. Tio stycken marinarknologiskt intresserad slog sina kloka huvuden ihop. Föreningen Sveg bildades på allvar och så var vi igång. Vi beslöt 1991 att vi skulle undersöka Knösenvraket norr om Skanörs hamn. Två år senare beslöt vi att undersöka Skanörskoggen lite längre söderut. Samma år beslöt vi också att det måste skapas ett fastare forum för de marinarknologiska och kulturhistoriska intressena på och kring Skåne och Falsterbohalvön. Så bildades Stiftelsen. Detta beslut krävde även ett mycket personligt

beslut från min sida; ett beslut där jag bestämde mig för att helhjärtat satsa de kommande fem åren av mitt liv på marinarknologi och levandegörandet av historia. Nu har fem år gått. Intressant är att se tillbaka på vad som hänt.

Från ideell organisation, till stiftelse och vidare till kommunalt museum. Anskaffning av mark till museum, uppbyggande av administrationsorganisation, värvande av skickliga medarbetare och så Vikingareservat!

Nu är det dags att blicka ytterligare fem år framåt. Nu är det åter igen

dags för beslut, inte minst för mig själv. Nu handlar det inte bara om att driva Fotevikens Museum med marinarknologin och Vikingareservatet vidare, nu gäller det även ett nytt stort projekt. Att bygga medeltida koggar. Projekt "Malmö Kogg", som det berättas mer om i det här numret, har startat. Ett projekt där vi i samverkan med Malmö stad ska leda verksamheten och ta det tunga ansvaret med att bygga, rusta och informera om koggar. Många viktiga beslut för framtiden måste tas.

Framtiden ter sig onekligen spännande. Vi står på tröskeln till 2000-talet. Historien har lärt oss att varje århundradeskifte blivit en språngbräda mot nya vyer för människorna. För tvåhundra år sedan banade franska revolutionen sin väg genom Europa, för hundra år sedan utvecklades mekaniken och ingenjörskonsten svindlande snabbt. Nu står vi inför elektronikens genombrott, gränsers raserande och jag vet inte vad. På kulturområdet gäller det att ruska om i gamla ingrodde vanor, finna nya lösningar, nå ut på nya sätt till människorna. Arbetet är gigantiskt, det behövs många otraditionella beslut för att gå från vision till verklighet.

Fotevikens Museum är redan på väg.

Efter branden i Falsterbo den 9 juli 1911.

Vandring genom Falsterbo

Av Peter Ross Lindholm

Den som nalkas Falsterbo kan knappast undgå att upptäcka att förändringens vindar blåst vid ett flertal tillfällen under historiens lopp. När vi besöker Falsterbo i denna tid, tidig vår, ligger orten insvept i fukt och markdimma. En resa till näset, kunde förr var mycket strapatsrik, när man skulle ta sig fram över Ljungen, som ständigt härjades av flygsanden. Under 1800-talet började man att plantera stora mängder träd, för att hindra erosion och binda jorden. Initiativtagare till detta väldiga företag var kyrkoherden i Räng och Stora Hammars pastorat, Carl Jacob Collin.

Kontakter och transporter mellan näset och yttervärlden, ombesörjdes av diligenstrafiken fram till 1904, då den

nybyggda järnvägen tog över denna uppgift. Järnvägen sträckte sig från Falsterbo, via Skanör, Ljunghusen och Höllviken, till Vellinge, som även hade fortsatt förbindelse med Malmö. Några årtionden senare, byggdes även en modern betongväg över Ljungen. Denna väg blev färdigbyggd och invigd 1933, en av Sveriges första i sitt slag. Den nya vägen var ett himmelrike jämfört med den gamla som var mycket dålig och kurvig.

Det gamla Falsterbo var en pittoresk liten bondby, som dominerades av korsvirkesgårdar med tre eller fyra längor, alla täckta med halmtak. Gatorna var till stor del täckta av flygsand och hade ännu inte blivit stensatta. Vid gamla torg fanns en brunn,

som emellertid torkade ut och lades igen efter den förödande branden 1896. Församlingskyrkan är byggd under slutet av 1300-talet och därefter tillbyggd med kor och torn under 1400-talet. Kyrkan är helgad åt S:ta Gertrud, men även ett annat helgon, nämligen S:t Kristoffer och kulten med offer till honom, spelar en viktig roll i kyrkans historia. Offergången till detta helgon finns beskriven i ett flertal historiska reseberättelser, bl.a. i Carl Linnés Skånska resa, ifrån 1749. Kyrkan innehåller även, bland de övriga inventarierna, ett S:t Kristofferskåp. Detta altarskåp dateras till omkring 1390. S:t Kristoffer är de sjöfarandes och de resandes skyddshelgon, vilket förklarar hans närvaro i Falsterbo kyrka, med tanke på ortens starka anknytning till havet och sjöfarten. S:ta Gertruds kyrka hotades flera gånger att övertäckas av flygsanden, men genom en gemensam kraftansträngning ifrån byborna utrustade med skyfflar, lycka-

des man med hjälp av mycket sandskottande att rädda kyrkan.

Falsterbo drabbades av två mycket svåra bränder, år 1896 och år 1911. Dessa eldsvådor raderade totalt ut en stor del av gårdarna från 1700- och 1800-talen. De främsta orsakerna till denna förödelse var det dåligt utrustade och illa organiserade brandförsvaret samt de tätt liggande husen med halmtak, i vilka elden med hög hastighet kunde sprida sig. Det fanns vid tiden för bränderna inte heller några trädridåer planterade, som kunde hindra gnistspridning. Dylåka trädridåer planterades sedermera, bl.a. vid Skoltorget.

Falsterbo museum

en plats med lång historia

Ett utmärkt sätt att söka sin förkovran rörande Falsterbos historia och svunna kulturmiljö, är att besöka Falsterbo museum, som är beläget vid Sjögatan. Museet innehar en stor och mångfacetterad samling av fynd och föremål som speglar människornas liv och leverne i det gamla Falsterbo. Här finns även en stor avdelning som behandlar marknadstiden under näsets glansperiod ca 1200 - 1500. Museet har även en avdelning, som behandlar orten under bondbytiden, särskilt dess senare del dvs 1800-talets sista hälft. Här har man bl.a. byggt upp den gamla byskolan, en typisk lanthandel och en fotoateljé. Den marinhistoriska delen av museet saknar inte intresse och här finns museets klenod och stolthet, nämligen Falsterbobåten. Detta skeppsvrak tillhör den sena vikingatiden – tidig medeltid.

När man som besökare vandrat i det förgångna och lyssnat till utställningarnas vittnesmål om en svunnen tid och om byggnader som sedan länge är

skattade åt förgängelsen, kan det vara på sin plats att besöka en annorlunda miljö, nämligen den trivsamma naturhistoriska avdelningen. Här återspeglas på ett naturligt sätt Falsterbonäsets märkliga natur och tillhörande djurliv. Museet äger några uppstoppade, unika och numera utrotade fåglar, som exempelvis två stycken Stortrappar. Dessa tranfåglar förekom på Ljungan fram till mitten av 1850-talet, då de genom jakt blev utrotade. Stortrappar finns fortfarande i Tyskland och Ungern. Dessa fåglar kallades i folkmun ofta för Pommerska kalkoner.

Utgrävning av medeltida pråm vid Falsterbohus.

Falsterbo museum äger också en verklig byggnadsklenod ”ute på stan”. Nära Skoltorget, belägen vid Östergatan, finns Andreas Lundbergagården. Detta är den äldsta bevarade gården i Falsterbo och den testamentarades till museet av den sista ägaren, Ebba Brandt. Gården uppvisar en genuin kulturmiljö från 1800-talets Falsterbo.

Efter dessa besök museibesök återupptar vi vår vandring utomhus. Vi

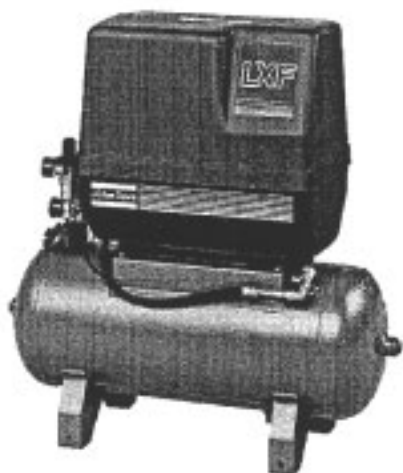
söker oss nu söder ut mot Fiddevången. Inom detta område fanns under medeltiden, Hansastädernas fitområden eller koncessionsområden. Ordet fit betyder för övrigt strandäng. Dessa fiter eller markområden var diplomatiska gåvor från de danska kungarna till de olika handelsstäder, som var medlemmar i handelsförbundet Hansan. Fiterna var juridiskt autonoma områden, som styrdes av en fogde, som var utnämnd av respektive stad. Fogden representerade staden och hade uppsikt över köpmännen. Det ålåg fogden att kontrollera att marknadsstadgarna följdes och att angivna avgifter och skatter betalades. Fogden skulle även representera sin stad gentemot den danska kronan, samt mot de andra städernas fogdar. Han skulle i kraft av sitt ämbete ombesörja eventuella förhandlingar med de övriga fogdarna, rörande exempelvis valutor och viktenheter.

På de olika fiterna fanns de tyska städernas kompanihus, kyrkor, kapell och begravningsplatser. Inom Lübecks fit var t.ex. S:ta Maria kyrka belägen, med omgivande begravningsplats. Denna kyrka fungerade såsom begravningskyrka för samtliga tyska köpmän. Platsen för kyrkan var i närheten av förutvarande Hotell Falsterbohus. De danska fiskarna, som hade sina bodar och fiskarstugor på revlarna längs med västra stranden, innehade även ett eget kapell eller en mindre kyrka, nämligen Ecclesia Danica, som var belägen vid slutet av nuvarande Danska Kyrkostråtet. Platsen undersöktes av Georg J:son Karlin under 1880-talet.

På Falsterbo golfbana kan se tydliga spår av relativt regelbundna fördjupning efter bodarna och fiskarstugorna. Detta är särskilt tydligt på golfbanans tredje hål. Några klosterordnar etablerade dessutom konvent i området. Det var fråga om de båda tiggardorden dominikanorden och franciskanorden. Dominikanmunkarna hade som sin

Ren, tyst och oljefri

LXF

Oljefri tryckluft för känsliga applikationer

Atlas Copco

Atlas Copco Compressor AB
131 82 NACKA
Tel 08-743 90 00

THE DOCUMENT COMPANY XEROX

- Världsledande inom
- Analoga kopiatorer
 - Digitala kopiatorer
 - Färgkopiatorer
 - Laserskrivare
 - Produktionssystem

040-671 85 00

Vellingeblomman Wäxthusbutik

Så mycket mer än
bara växter

Öppet alla dagar i veckan
hela året

Falsterbovägen 24 040-420696
235 91 VELLINGE

Widtsköfle AB

Carl-Georg Stjernswärd
Vittskövlevägen 107-2
279 91 Vittskövle

Tel:044-35 30 28

Byggnaden är en fyrårig borg, byggd på
1550-talet, av Jens Brahe

Byggnaden är Skånes ståtligaste renässanslott
och är mycket sevärt.

Nils Holgersson har besökt slottet enligt sagan.

Järnplogen introducerades av Widtsköfle gods.

Idag är huvudnäringen skogsbruk och grisuppfödning.

Lagerstedt & Krantz AB

främsta uppgift att underhålla den stockvedsfyr i Falsterbo, som staden Lübeck erhållit kungens tillstånd att få anlägga vid "Ulenabbe" år 1222. Denna plats benämnes idag Kola-backen och är Skandinavians äldsta fyrplats. Platsen består av en stor gräsbevuxen kulle, som ligger bredvid parkeringsplatsen till Falsterbo golfklubb. Stockvedsfyren ersattes 1632 av en vippfyr, som var i bruk fram till 1796. Den ersattes i sin tur av den nybyggda Falsterbo fyr som ritades av Olof Tempelman och uppfördes åren 1793-96.

Under vår vandring har vi vid ett flertal tillfällen blivit varse de särpräglade s.k. tångvallarna eller "tångdiena". Dessa är mycket typiska för kulturlandskapet på näset. De är tillverkade av grästång eller bandtång och grästortv. Valet av material berodde på att Falsterbonäset var både trä- och stenfattigt. Tångvallarna var till för att hindra översvämningar och erosion, samt att hindra boskapen från att lämna sin betesmark och vandra in på åkermarken. Höjden på "tångdiena"

var bestämd till 2,5 alnar eller 1,5 meter. Vid vissa platser fanns det s.k. led i tångvallen. Ett led är en passage med en grind i tångvallen.

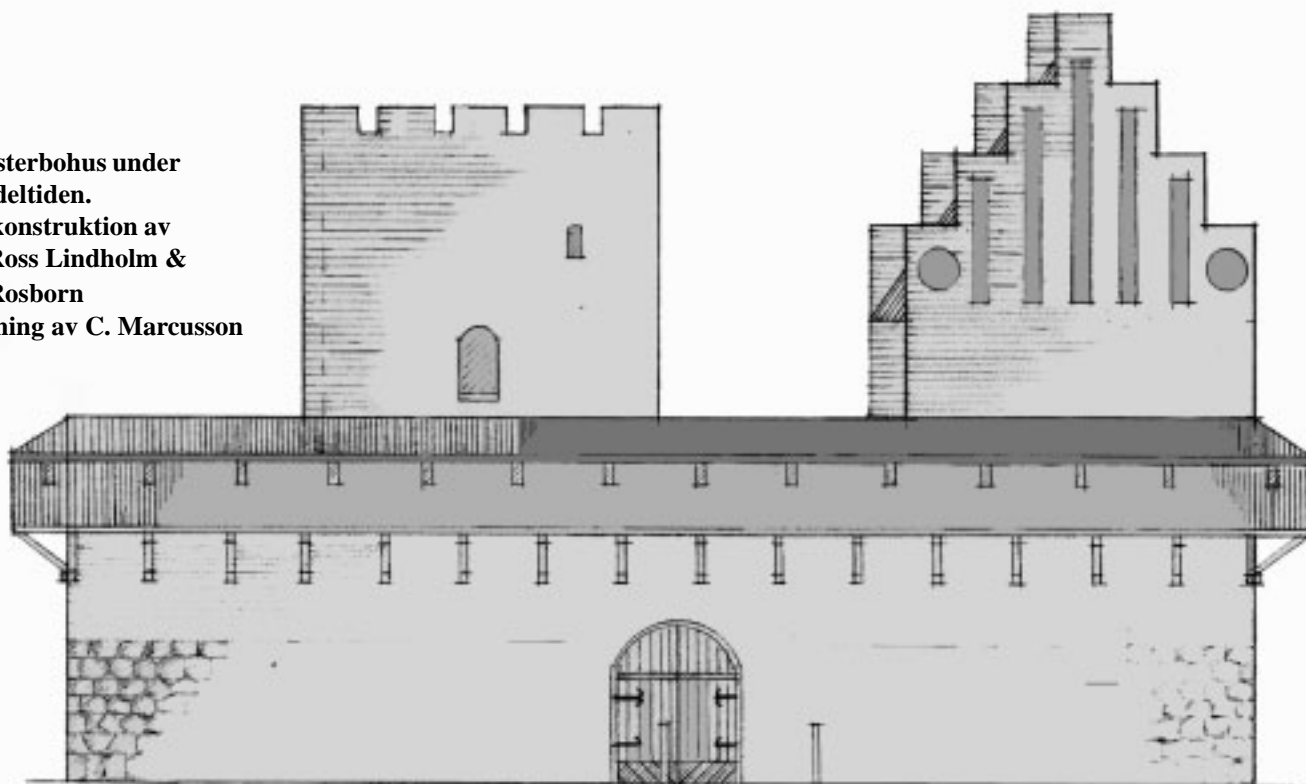
I dag återstår endast några stenmurar efter det danska kungslottet

Vår lilla utflykt har nu fört oss fram till ruinerna av borgen Falsterbohus. Denna borg anlades under andra hälften av 1200-talet. Den intogs och förstördes sedermera år 1311 under den danske kungen Erik Menveds krig med de vendiska Hansastäderna Rostock, Wismar och Greifswald. När kriget var över, lät Erik Menved uppföra en betydligt modernare borganläggning på platsen. Det nya Falsterbohus stod färdigt omkring 1318 och bestod av ett kraftigt kärntorn om 9 x 9 meter och en rektangulär salsbyggnad. En brunn, som var belägen mellan kärntornet och salsbyggnaden fanns också inne på borggården. Anläggning omgärdades

av en tjock och hög ringmur, som var sammanbyggd med salsbyggnaden. Borgen var kvadratisk och mätte omkring 33 x 28 meter.

Denna ringmursborg, var i sin tur omgärdad av dubbla vallgravar. För att komma in i borgen måste två skilda vindbryggor passeras. Den yttre vallgravens södra sida, som vette mot stranden och havet, hade förstärkts med en stenbarriär. I vallen mellan de båda vallgravarna hade man som förstärkning placerat sex stycken utjänta prämar. Dessa upptäcktes och undersöktes av docent Sven Söderberg år 1899-1900. Borgen Falsterbohus undersöktes Georg J:son Karlin 1887-91 samt 1908-1911. Borgens nedre delar var uppförda i gråsten, medan de övre partierna var byggda i tegel. I början av 1400-talet, när Skanör minskade i betydelse, flyttade den kunglige fogden från Skanörs borg till Falsterbohus. Borgen fungerade både som försvarsanläggning, uppbördsplats och tjänstebostad åt den kunglige fogden och de övriga kungliga tjänstemännen.

Falsterbohus under medeltiden.
Rekonstruktion av
**P. Ross Lindholm &
S. Rosborn**
Ritning av C. Marcusson

Falsterbohus var i bruk fram till slutet av 1530-talet. Den siste kunglige läns-herren på Falsterbohus, var förmodligen Mogens Gyldenstern. Den 11 december 1596 erhöll fru Kristence Wiffert kungligt tillstånd att nedriva Falsterbohus, som nu helt hade förlorat sin betydelse. Stenmaterialet användes till att reparera hennes sockenkyrka. Därefter utnyttjades borgen som stenbrott av invånarna i Falsterbo. De skröpliga resterna, som var kvar täcktes sedan ganska snabbt av flygsanden.

Var det kanske i slottets torngemak som döden hann i fatt den unge prins Olof?

Den mest kända händelsen i borgens historia, är kung Olof III hastiga död den 3 augusti 1387. Denne hade anlant några tidigare till Falsterbohus, efter att ha varit på besök i Ystad, tillsammans med sin moder drottning Margareta. Olof drabbades av en våldsam febersjukdom och dog mycket hastigt, endast 17 år gammal. Olof var son till den danska prinsessan Margareta i hennes äktenskap med den norske kungen Haakon VI och föddes på Akershus i Oslo 1370. Han ärvde den norska kronan vid faderns död 1380 och blev myndig 1385.

Under mitten av 1500-talet förlorade Falsterbo sin ekonomisk-politiska betydelse. Hansan förlorade vid samma tid sitt politiska inflytande och sillen förekom inte längre i så stora mängder som tidigare. Den flamska sillen konkurrerade ut Öresunds sillen och städer som exempelvis Malmö växte sig betydligt starkare, på bekostnad av Falsterbo och Skanör, som inte förmodade hävda sig gentemot denna nya och hårda konkurrens. Fiddevångens medeltida byggnader nedrevs under

1500- och 1600-talen. Tyska kyrkan stod kvar fram till 1663 då den konfiskerades och nedrevs av den svenska kronan. Invånarna i Falsterbo började istället utnyttja Fiddevången såsom betesmark för boskapen. Denna ordning skull komma att bestå i ungefär 300 år.

Under slutet av 1800-talet väcktes Falsterbo ur sin slumrande tillvaro, eftersom området fick vidkännas ett stark uppsving som sommarort. Fiddevången avyttrades i början av 1900-talet av markägarna i Falsterbo till det nybildade järnvägsbolaget. På Fiddevången anlades stationsområdet med den av Theodor Wählin ritade järnvägsstationen i centrum medan lokstallarna anlades invid Grumhögarna. Järnvägsförbindelsen med Vellinge och Malmö upprättades 1904 och var en direkt följd av Falsterbos uppsving som sommarort. Järnvägen fanns kvar fram till 1971, när den lades ner trots kraftiga protester ifrån allmänheten och de boende på näset.

Den förste trafikchefen för den nyupprättade järnvägen, var Reinhold von Essen. Dennes son Göran von Essen var en av grundarna av Falsterbonäsets museiförening år 1930. När järnvägsområdet var anlagt, stod en stor del av Fiddevången obebudd. Järnvägsbolaget lät stycka upp marken och staka ut tomter. Dessa bebyggdes sedan under perioden 1900-1920 med ett stort antal vackra sommarvillor i tidstypisk sekelskiftesstil. Många av byinvånarna i Falsterbo uttryckte sin förvåning över att någon ville bo i dessa hus, som var belägna så nära havet. När handlaren Erik Rydbeck, bror till professor Otto Rydbeck, lät bygga sitt hus "Tre pilar" på Fiddevången, påstod byborna att – "Rydbeck har blivit galen. Han bygger ju ute i havet!"

Villorna avyttrades sedermera till privatpersoner. Den dominerande arkitekten var domkyrkoarkitekten Theodor

Wählin, tillsammans med de båda bröderna och byggmästarna Olof H. Lindahl och Magnus Lindahl. Det var denna grupp som även stod bakom uppförandet av Falsterbohus hotell år 1908. Hotellet kom att bli en fashionable mötesplats för aristokratin och societeten från Stockholm, Göteborg och Malmö, vilka kom i allt större grupper till Falsterbo under sommarsäsongen. Hotellet blev invigt på midsommaraftonen 1908 och senare under samma sommar fick hotellet ta emot besök av Sveriges nye regent, Gustaf V, som reste på sin Eriksgata genom landet.

Falsterbo hade även andra hotell och pensionat t.ex. Strandhotellet, byggt 1898 och nedrivet 1974. Orten blomstrade i egenskap av sommarort fram till mitten av 1970-talet, när sommar-karakteren nästan helt hade försvunnit och Hotell Falsterbohus hade lagts ner och konverterats till bostadsrättsföreningar.

Vi nu kommit till vägs ände på vår vandring genom en del av Falsterbos särpräglade och mångfacetterade historia. I dag fortlever Falsterbo på ett helt väsensskilt sätt jämfört med de tidigare epokerna i platsens historia. Både den medeltida karaktären och bondbyn är sedan länge försvunnen. De flesta av de gamla sommarvillorna har blivit ombyggda till permanenta bostäder, de gamla dansbanorna är borta och även torghandeln har försvunnit. Nya hus och villaområden har sett dagens ljus p.g.a. den stora inflyttningen under 1970- och 80-talen. Falsterbo har blivit något av en sovstad, som dock lever upp till sin forna glans under sommaren. Staden är dock och lär så förbli; en trivsamt liten ort, inbäddad i vacker och särpräglad natur. Denna plats innehåller för många av oss glädje och vackra minnen, som vi fått när vi vid olika tillfällen i livet har haft våra vägar förbi.

I bland blir de små stunderna stora ögonblick för själen! Allt behöver inte vara stort och pompöst för att kännas meningsfullt. Ett sådant tillfälle var den mörka och kalla kvällen den 10 november nyss förliden. Ett antal besökare på Oxie bibliotek hade dröjt sig kvar för att invänta det magiska klockslaget 19. Exakt på sekunden släcktes lokalen ner och ett ensamt ljus tändes. En handfull män och kvinnor från Fotevikens Museum, kvällen till ära iklädda vackra vikingakläder, stod runt det snidade och knirrande högsätet där Björn Jakobsen satt som en nutida efterlevande av en dåtida vikingastorman. Sven Rosborn började läsa en åttahundra år gammal skrift. Exakt i detta nu, på kanske tusen platser, från Island i väster till Finland i öster, började samtidigt denna kväll andra läsa samma textstycke. Skaran i Oxie bibliotek var genom det skrivna ordet på ett magiskt sätt sammanbundna med

övriga Norden. Det var ett mäktigt dokument som band oss samman.

Denna stund inledde samtidigt den nordiska biblioteksveckan. Initiativet till arrangemanget "Kura skymning – Ordet i Norden" kom från PR-föreningen för nordiska bibliotek och Nordens biblioteksföreningar. Allt var noga genomtänkt – t.o.m. problemet med tidszonerna. För att alla i exakt samma faktiska stund skulle börja läsa, skedde uppläsningarna på olika tider i de olika länderna. Den grönländska klockan stod på 15:00, på Island och Färöarna 18:00, i Danmark, Norge och Sverige stod visarna på 19:00 och i Finland på 20:00.

Och medan stearinljuset fladdrade och vikingasätet knirrade läste Sven Rosborn det utvalda avsnittet ur Egil Skallagrimssons saga, det stora vikingaepoet med händelserna förlagda till slutet av 900-talet. Det var

avsnittet om Egils son Bödkars död som framfördes till en publik där t.o.m. barn satt med tindrande ögon.

Det var verkligen ett dramatiskt avsnitt som utvalts i denna nordiska manifestation. Egils son Bödvard drunknar i fjorden hemmavid, fadern begraver sonen i familjehögen och låser in sig i gårdens sovhus för att i sin sorg svälta sig själv till döds. Hans dotter Thorgerd lurar då fadern att föreviga sorgen genom att skriva en dikt, ett kväde, över sonen. När denna väl är klar måste den ju läsas upp och Egil tvingar sig själv att låsa upp dörren och se världen med nya ögon.

Tid och rum var denna kväll förenade. Historia kan ge känslor helt olika vardagens allmänna slit. Bara tanken att samma odödliga del av vårt nordiska kulturarv i just detta nu framfördes på så många platser samtidigt var svindlande - mycket svindlande!

Josty AB

Xerox X-tra

The Document Company
RANK XEROX

XEROX TONERKASSETTER GER DIG KVALITET IN I MINSTA DETALJ

Miljövänligt. Alla Xerox Tonerkassetter är märkta med den nordiska miljömärkningen 'Svanen'. För att spara naturen refabriceras Xerox Tonerkassetter under strängt kontrollerade former.

Returhantering. Alla Xerox Tonerkassetter kan återsändas gratis vid försändelser om minst 2 förpackningar per gång. Under 1994 mottog och återvann Rank Xerox 400 000 förbrukade tonerkassetter i Europa.

Ring 08-795 16 20 eller faxa 08-795 12 70

031-776 80 90

031-776 80 95

040-611 72 65

040-671 85 30

Xerox X-tra 163 87 Stockholm

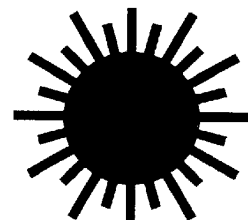
Box 254 431 23 Mölndal

VI ÄR FADDRAR TILL VISTHUSET

Hedbergs

VI ÄR FADDRAR TILL SMEDJAN

LASERSTANS

AB Laserstans

Fabriksgatan, 235 32 Vellinge.

Telefon 040/42 07 40. Telefax 040/42 14 09

Slaget vid Foteviken

Vikingamarknaden den 12 - 14 juni 1998

Den 12 -14 juni 1998 står åter "Slaget vid Foteviken", Skånes största vikingamarknad. Vi hälsar alla marknadsfolk, hantverkare, krigare och båtsmän välkomna. Och så givetvis allmänheten som under dessa dagar bjuds på något alldeles extra av historiskt evenemang.

och på Näset. Visserligen kan vi inte konkurrera med den dåtida marknaden som drog människor från hela norra Europa. Men redan första året räknade vi in runt 10.000 besökare. Från hela Norden, inklusive England och Island, kom "vikingar", antingen de var båtsfolk, krigare, handelsmän, gycklare, runristare eller trälar.

saknas vapen och kämpaglada vikingar. Till skillnad från förr hjälper man numera upp de fallna och bjuder på ett horn mjöd.

Förra året var en stor del av den nordiska vikingaflottan på plats. I år kommer inte kanske riktigt så många skepp men en hel del skeppsfröjd för ögat

Förra året genomförde man för första gången i större skala den skånska vikingamarknaden "Slaget vid Foteviken". Marknaden ska ses som ett återupplivande av den årliga medeltida och forntida marknad som hållits vid

Marknaden hålls nära årsdagen för ett av nordens största vikingatida slag som stod just på dessa strandmarker. Då stupade en prins och fem biskopar tillsammans med ett otal soldater. I dag är det mera fredligt även om det inte

bjuds på ändå. Vad som är nytt för året – och som vi hoppas ska bli årligt återkommande - är de nordeuropeiska vikingamästerskapen. Två olika grenar finns, en mera våldsamt för specialtränade och en mera fredlig.

SYDBRAND

TOMELILLA BRYGGARIN

Programmet för Vikingamarknaden

(Preliminärt, eventuella smärre korrigeringar förbehålles)

Vikingaskepp anländer under veckan till Höllviken och lägger till vid Falsterbokanalen.

Fredag den 12 juni

15.00 – 21.00
Förmarknad
Öppet för allmänheten

18.00 Utspisning för inbjudna vikingar. Vad finns i grytan?

Ca 21.00 När solen går ner i väster firar vi minnet av de slagna vid Foteviken. Skeppen ankrar upp på redan vid Vikingareservatet. Bågskyttar tänder med eldpilar bålet på havet.

Lördag den 13 juni

10.00-17.00
Marknad
Öppet för allmänheten

10.00 Öppet ting för vikingahövdingar och hövdingaämnena.

11.00-16.00 Tävlingarna *Årets viking* och *Bäste vikingakrigaren* (endast för föranmälda vikingar)

Söndag den 14 juni

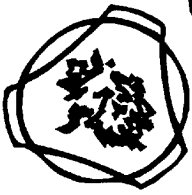
11.00-16.00
Marknad
Öppet för allmänheten

12.00 Det stora "Vikingaruset". En annorlunda tävling men endast för vikingaklädda deltagare.

13.00-14.00 Finalkampen för titeln *Bäste vikingakrigaren*

14.00 Finalisten prisas av Björn från Foteviken.

SCANIA

VI ÄR FADDRAR TILL
SYDGÖTISKA HUSET

AB METALLMEKAN

Box 63, 235 21 VELLINGE

Tel. 040-42 20 40, Fax 42 25 64

Ett golv från Tarkett -
Grunden för all inredning

Försäljningscenter:

Tarkett Svenska Försäljnings AB
Box 4538, 191 04 SOLLENTUNA
Tel 08-625 15 70, Fax 08-96 62 83

Expertförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
372 81 Ronneby
Tel 0457-710 00
Fax 0457-714 98

Expertförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
297 89 Hånsjö
Tel 046-25 80 00
Fax 046-638 90

TRELLEBORG INDUSTRI AB

0411 - 67940

 Nordsjö

STARKA

Även i år blir det en blandning av marknad och fredlig samvaro, störd då och då av lite mera våldsamma inslag. Du kan fram till juni få senaste nytt om marknaden på Fotevikens Museums innehållsrika Internetsidor: www.foteviken.se

De specialtränade vikingarna kämpar om att komma in i den nordiska vikingahirden. Hirden var dåtidens mest pålitliga krigare, kungens egen livvakt. Tävlingen blir en nog så spektakulär holmgång - tre träffar och man har vunnit. De föranmälda vikingarna får mötas efter lottning. Finalisterna koras till "Årets hirdmän". Slutkampen på vikingasöndagen avgör vem som blir hirdens ledare och får bära svärdet "Slagkraftig" under året. Detta svärdet är ett vandringspris, instiftat av Fotevikens Museum, som man årligen skall kunna vinna.

Den andra tävlingen avser att kora "Årets viking" på Foteviken. För detta fordras att man givetvis uppträder i vikingakläder, är listig och snabb, träffsäker och seg. Man eller kvinna, gammal eller ung – det kvittar. Tävlingen är individuell och omfattar sju grenar där man själv väljer bort de två som passar sämst. Tävlingen pågår under hela lördagen. Vinnaren koras under gillet på kvällen.

Grenar att kämpa kring:

Bågsytte - fem pilar mot tavla - fem pilar mot föremål.

Stångstötning - längst vinner.

Ykastning med egen yxa (eller lånad) mot tavla.

Göra eld på tid så att vattnet kokar.

Dragkamp - en mot en med ett skinn över öppen eld. Snabbast vinner.

Spjutkast med båda händer. Två kast, ett med vänster och ett med höger, minsta sammanlagda avstånd till mål vinner.

Spinna en aln på tid.

Förutom dessa tävlingar finns det en mängd aktiviteter under vikingamarknaden. På lördag klockan tio håller de samlade vikingahövdingarna och hövdingaämnena från alla våra gamla vikingaländer ting. På tinget dryftas planer och samverkan vikingar emellan. Detta kan bli början på ett viktigt

forum för framtida vikingamarknader och andra aktiviteter som vi alla vill vara med om. Som åskådare får du givetvis titta i församlingen men kanske blir du så intresserad att du om några år har en egen hövdingaplats i detta sällskap.

Kväden, spel och sång var en viktig del av vikingens liv. Det bästa kvädet, den vackraste sången, det finaste spelet, den mest spännande sagan - givetvis ska vi också försöka visa dessa fina sidor av vikingens liv under marknadsdagarna i Foteviken.

Under vikingadagarna i Foteviken planerar vi också att ha tävlingar i den gamla goda nordiska brädspelskonsten. Träna upp dina färdigheter i t.ex. "Hnefatafl". Det kan löna sig. Vikingakungen Björn på Foteviken har nästan lovat att berika de bästa med några rökade korvar eller silvermynt (med låg silverhalt).

VI ÄR FADDRAR TILL
VÄVSTUGAN

EVERYTHING RUNS BETTER ON QUAKER STATE®

Milab

Mikrofoner av världsklass!
Kontakta din musikhandlare.

Allt i foto
för konsument
och yrkesbruk

 FUJIFILM

Upptäck
Advanced Photo System
– framtidens fotosystem –
hos din fotohandlare!

 BJURHAGEN

Malmö stad har tillsammans med Fotevikens Museum startat ett annorlunda projekt med rötter i marinarkeologi, ”Malmö Kogg”. Tillsammans ska man genom detta unika projekt ge historien en ny dimension som levandegör och tydliggör vårt kulturarv till en mycket bred intressegrupp. Varför då Fotevikens Museum som samarbetspartner?

Malmö Kogg

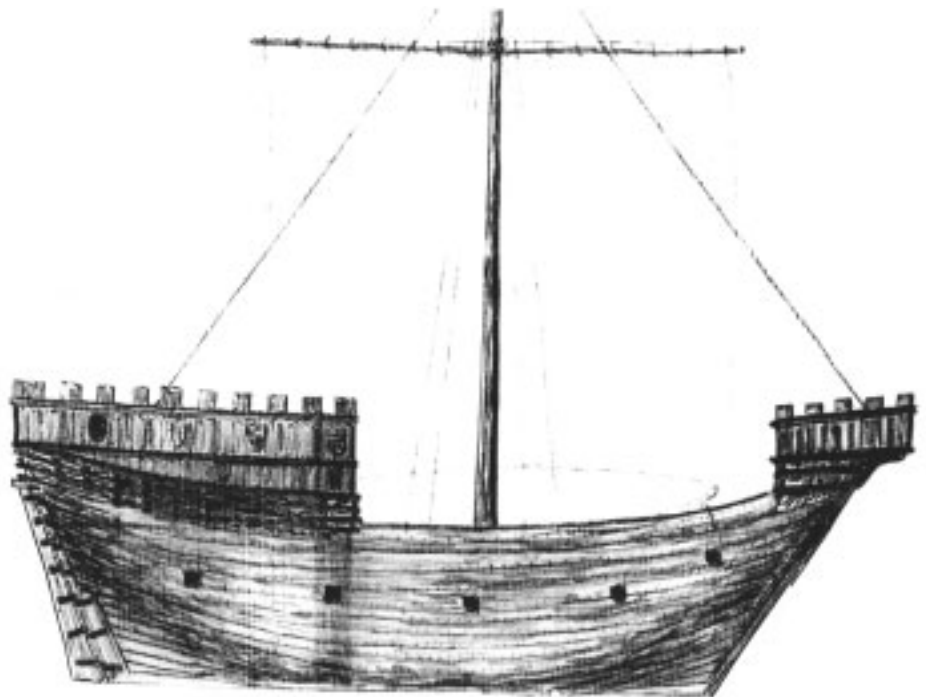
Marinarkeologin i Skåne hamnade i bakvatten när Malmö museer 1989 officiellt tog beslut om att man inte längre ville vidareutveckla och driva den lilla marinarkeologi som man arbetat med under 1980-talet. Åren gick och ingen verkade bry sig om vårt kulturarv till havs. År 1993 grundades emellertid stiftelsen Fotevikens Maritima Centrum med syfte att skapa ett skånskt museum för marinarkeologi runt Skånes långa kuststräcka. Den tyngsta huvudmannen i denna stiftelse är Vellinge kommun. Kommunens ledande politiker innehar ordförandeposten, kommunens revisorer vakar också över räkenskaperna. Ytterligare två huvudmän, Falsterbonäsets museiförening och den ideella dykarföreningen SVEG ingår. Dessutom ingår Köpenhamns universitet indirekt med Christer Westerdahl för att tillföra marinarkeologisk universitetskompetens. Den medeltidsarkeologiska och historiska kompetensen tillförs styrelsen genom Sven Rosborn. För Vellinge var det naturligt att välja att stödja marinarkeologin som museiämne. Vellinge kommun domineras ju av strandområden och man har därtill ett av Sveriges rikaste vrakbestånd dolt under vatten och sand.

Den nya kulturinstitutionen hade hittat en kulturnisch – marinarkeologin -

som var viktig att utveckla och som dessutom inte konkurrerade med någon annan museiverksamhet i Skåne. Men man ville tidigt också försöka ge vårt kulturarv och arbetet med detta en ny profil. När Vellinge därför tidigt ombad stiftelsen att försöka finna stimulerande och utvecklande arbetsuppgifter för de arbetslösa, tvekade man inte utan skapade en verksamhet för detta vid sidan om museets dagliga arbete med huvudinriktning på marinarkeologin. Så lades grunden till det

vi idag kallar "Vikingareservatet", vår unika bebyggelsemiljö i full skala.

En annan viktig profil för Fotevikens Museum är att söka samarbete i alla tänkbara former, att vara en öppen kulturinstitution. ”Kultur är till för alla” och ”De som kan lite mer, lär ut till de som kan lite mindre” är två uttryck vi gärna vill leva upp till. Det var därför mycket positivt när samarbete utvecklades mellan museet och Malmö stad kring ett Malmöprojekt

Skanörskoggen. Rekonstruktion Harry Alopaeus.

med nordiska medeltidsskepp i blickfånget, ”Malmö Kogg”. Malmö ville skapa ett lämpligt sysselsättningsprojekt som, samtidigt som det skapade arbetstillfällen, slog ett slag för Malmö som kulturstad.

Koggen som symbol blev resultatet av våra diskussioner. Detta var en viktig symbol för Malmö, både i historien och för framtiden. Utan koggarna hade aldrig Malmö under medeltiden vuxit fram till den nordiska storstad den blev. Malmös storhet har faktiskt alltid legat i kontakterna över havet. Koggbygget – eller byggena eftersom tre skepp är planerade - skulle också väl kunna anspela på Malmös gamla tradition som en av landets stora, ledande skeppstillverkare, låt vara att det i detta fall rör sig om 1800- och 1900-tals historia.

Det äldsta omnämmandet av Malmö i de skrivna källorna har faktiskt också just med en kogg att göra. Ärkebiskop

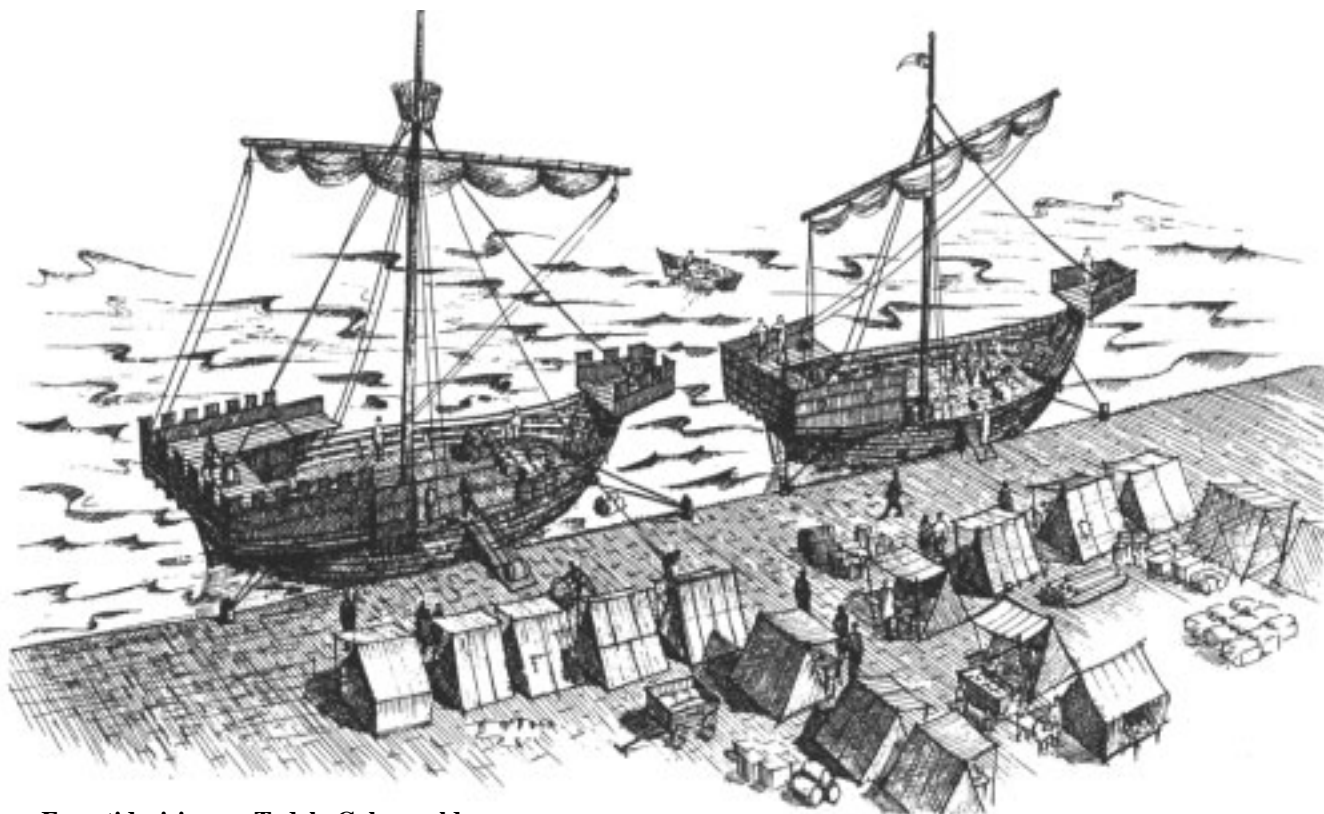
Jacob Erlandsen kom under 1240-talet i krig med den danske kungen Kristoffer I som fick god hjälp av den norske vikingakungen Håkon Håkonsson. Håkon seglade in i Öresund med sin väldiga norska flotta och:

Den norske vikingakungen stal koggen från Malmö

“Medens Håkon Håkonson lå ved Köbenhavn, lod han tage en kogge ved Malmhaugar, som hr Jon, broder til ærkebisp Jacob, ejede. Der var om bord mænd, der havde været i (sjörövaren) Jarmirs følge. Kong Håkon lod Danerne selv fælde deres dom, om dette var ransmænd eller købmænd; nogle blev da halshuggede, og andre straffedes på anden vis.“ ... “Kong Håkon beholdt koggen og brugte den siden til hestekogge.“

Varje seriöst projekt som arbetar med att levandegöra historia genom fullskalarekonstruktioner måste givetvis vara baserat på maximal kunskap om det föremål som man avser att rekonstruera. På fyra meters djup utanför Skanörs hamn ligger en välbevarad kogg från 1390. Fotevikens Museum har under flera år arbetat med vraket och det är detta skepp som vi nu ska försöka återskapa. Genom att Skanörskoggen är helt intakt i alla partier under vattenlinjen har vi mycket vunnit. En svårighet som ”Malmö Kogg” kommer att ställas inför är dock hur skeppet varit konstruerat över vattenlinjen. Här blir vi tvungna att konsultera samtida bildmaterial.

”Malmö Kogg” har en budget som kan skapa de bästa förutsättningar för projektet, från första startdag till dess det sista skeppet löper ut ur Malmö hamn. Under fem år kommer det att finnas tre olika arbetsteam. Huvudteamet arbetar med själva skeppskonstruktion

Framtidsvision av Tadele Gebrewold.

SÖDRA Timber
Algo Trä

Sjöbergs Segel & Kapellfabrik AB
Finlandsqatan 20 Malmö 040 - 96 33 10

Funderar ni på handel över Internet?

Besök:

på
www.uni-x.se
eller
falsterbo.com

Förenade X AB presenterar:

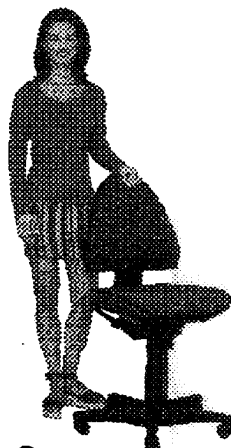
Intershop Online

Programmet för handel på Internet!

- Snabb uppstart
- Paketi lösningar
- Enkel administration

Eller RING 040-47 30 50 för ett mötel

Personligt inställd

Om du är kort, lång, smal eller tung, spelar ingen roll. Väljer du en arbetsstol ur 6000- eller 8000-serien kan du utforma den efter din personliga smak och din arbetsituation.

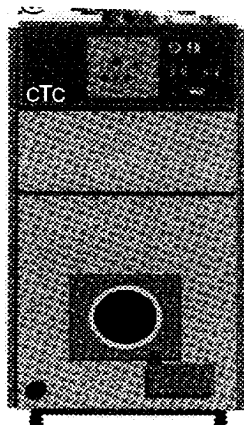
Du kan med utgångspunkt från ett antal olika ryggar, sitsar och armstöd skapa din egen stol. Det finns 52 olika varianter! Lägg sedan till alla möjligheter att ställa in stolen efter din egen kropp och ditt sätt att arbeta och du har en personligt inställd arbetsstol.

Välkommen in och provsitt!

Kinnarps® Kontorsfackhandlarna i Trelleborg AB

För Kontor & Offentlig Miljö

Östergatan 32, 231 44 TRELLEBORG
Tel. 0410 - 415 60. Fax 0410 - 420 85

Vill du veta mer?
Kontakta din installatör
eller ring CTC's
representant.
070-6364700

För säkerhets skull. Beställ boken!

Boken ger dig vägledning i frågor som rör larmanläggningar och säkerhet. Läs om installationer som spänner från enkla lägenhetslarm till säkerhets- och passersystem på Slagthuset i Malmö.

Boken kostar inget
-men du sparar mycket.

Tel 040 - 21 10 30

040 - 45 63 03

Fax 040 - 21 42 30

Box 18034,
200 32 Malmö

Godkänd av Försäkringsförbundet

nerna. De många tillbehören framställs av ett team som specialiserar sig på lösörens. Till tillbehören hör också en mängd medeltida kläder, tält etc som kommer att användas när skeppen används för framtida seglatser. Det tredje teamet ska arbeta med uppmätningar, modellarbete, dokumentation i form av film och multimedia samt utställnings- och guidearbete.

Varje kogg kommer givetvis att klassas av Sjöfartsinspektionen och uppfylla alla tänkbara sjösäkerhetskrav. Detta är nog så viktigt med tanke på planerna för koggflottans framtida roll. Huvudkonceptet är nämligen att de tre koggarna ska bli en symbol för Östersjön. Projektet lever vidare i en trolig stiftelse där Malmö stad får ett unikt tillfälle att profilera sig i Östersjön och där Fotevikens Museum har möjlighet att föra fram den levande kulturen och marinarkeologin i samma område.

Människor i dag behöver symboler – är de tredimensionell väcker de betydligt mer känslor än alla de tvådimensionella i form av loggor på tjänstebilar och hoppande s.k. gif-bilder på Internet som är en del av vår vardag. Denna symbolflotta kan aktivt bidra med många aspekter som är angelägna i dag. Den skulle t.ex. aktivt kunna bidra med att markera behovet av marinarkeologi i det genom sina bevaringsaspekter världsunika museimagasin som bär Östersjöns namn. Den skulle också kunna stå som en kultursymbol för framtiden och samarbetet för länderna runt Östersjön. För att nu inte tala om en framtida samarbetssymbol för miljöarbetet kring det stora innanhav.

Kanske kan det vara så att i samma stund som den första bilen sommaren 2000 rullar över Öresundsbronns högbrodel seglar Malmös först kogg under samma bro. Det moderna och det historiska Öresund möts i gammal och ny kommunikationsteknik.

Sven Rosborn

GOODYEAR
The Winning Team

Nu över 370 segrar inom FORMEL 1

EAGLE F1
by Goodyear
Superdäck utvecklade från regndäcken för Formel 1 med enottna väggenskaper.

EAGLE TOURING
by Goodyear
Mycket tyst och bekvämt högprestandadäck

GOODYEAR - *The Winning Team*

EMBALLAGEHUSET AB

Box 503 11 * 202 13 MALMÖ
Telefon: 040 - 93 37 10

Kulturdatabas Öresund

Redan förra året startade Fotevikens Museum ett kultursamarbete över Öresund i EU-regi. Vårt kulturarv är en rik källa att ösa ur men tyvärr tämligen svåråtkomlig för många. Det är inte lätt för en oinvigd att hitta rätt när man på egen hand ska utforska sin historia. Med den nya datatekniken har emellertid möjligheter öppnats som kan bana väg för en bättre tillgänglighet av historiska fakta för den nyfikne. Hur ser det då ut på t.ex. det berömda Internet idag?

Internet används redan av många och man hade då givetvis förväntat sig att man direkt till datorn hemma på skrivbordet skulle kunna få en rik provkarta på mycket av t.ex. historisk kunskap. Så man kan bedra sig själv! Javisst finns det fina möjligheter att granska de stora bibliotekens boktitlar; javisst

kan man få fram färgglada bilder från många museer och arkiv som visar institutionsbyggnader och anger öppettider. Men om man vill ha mer? Om man vill utnyttja Internet som en sökapparat för att få fram bara en liten del av den enorma mängd fakta som gömmer sig på t.ex. våra arkiv? Då blir det genast väldigt klennt med resultat, även om man givetvis alltid kan finna några små positiva undantag.

I samarbete med Roskilde Museum och med stödmedel från Öresundskomiteén har Fotevikens Museum beslutat att söka råda bot på lite av det här som många pratar om men som få kommer till skott med. När 1998 är till ända kommer det att finnas en öppen kulturdatabas på Internet som behandlar mycket om Öresundregionens historia, både från den själlandska som

från den skånska sidan. Ett stort antal personer har insamlat digra årtalskrönikor från alla våra medeltida städer utmed Öresund, tio stycken. Här kan man gå in och bläddra på årtalen eller också via s.k. fritextsökning söka efter vissa företeelser i historien.

I projektet ingår också uppstarten av en digital kulturtidning som handlar om Öresundsregionen. Tidningen ska komma ut i tre provnummer 1998 och kan gratis läsas på Internet. Vill man ha en pappersvariant kan denna lätt hämtas ner till den egna skrivaren. Innan årets slut kommer det också att ligga en färdig cd-romskiva om två medeltida städer - Skanör som handelsstad och Roskilde som kyrkans stad. Mer om detta stora kulturprojekt i kommande nummer av Marinerat.

Föreningen SVEG

På SVEG:s årsmöte i mars blev Gösta Persson utsedd till ny hedersmedlem i föreningen. Gösta har med stor entusiasm ställt upp och alltid varit beredd att ge en stor hjälpande hand, inte minst vid arbetena med Vikingareservatet som föreningen och Fotevikens Museum samarbetar kring. Föreningen har tidigare delat ut stipendier men genom beslut har dessa nu ersatts av den inrättade Jan Lofströms minnesfond.

Under vikingamarknaden den 12-14 juni finns möjlighet för dig som SVEG-medlem att aktivt delta. Om du saknar vikingakläder är detta inget problem. Fotevikens Museum har sådana för utlåning. Hoppas att du anmäler

ditt intresse till Lisbeth Nyman på telefon 040-456840. Många hjälpande händer behövs i detta Skånes största vikingamöte.

Som medlem i SVEG har du en unik möjlighet att få vara med om något spännande. Skeppslaget ska nu rusta vikingaskeppet Erik Emune för sommarens seglatser. Den 6 - 14 juni kommer den erfarna skepparen på vikingaskeppet Helge Ask, Bo Jörgen Nielsen, till oss och hjälper till. Vill du aktivt delta i vårt båtlag, kontakta då Putte Fridh 040-468446 eller Alf Holmgren 040-456840. Redan nu finns flera spännande seglatser med vårt vikingskepp inbokade i sommar.

SVEG (Scandinavian Viking Explorer Group) är en ideell förening utan några politiska intressen vars syfte är att studera vår historia med speciell inriktning på vikingatid och medeltid. Föreningen bistår och stödjer forskningen genom olika projekt samt medverkar för bevarandet av fornlämningar. SVEG deltar också aktivt i Fotevikens Museum.

Medlem i SVEG blir du genom att betala 100:- på föreningens postgiro: 77 42 86 - 9. Frågor besvaras via Fotevikens Museum.

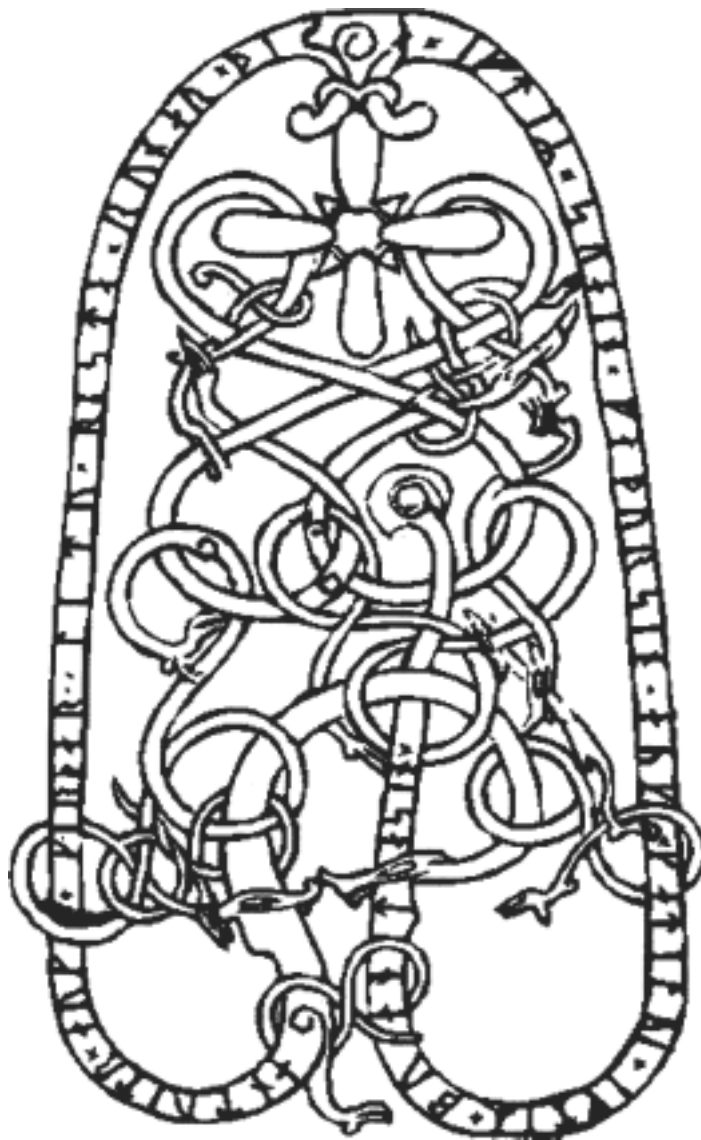
Välkommen som medlem!

B FÖRENINGSS- BREV

STIFTELSEN

FOTEVIKENS
MARITIMA
CENTRUM

MARINERAT

Stiftelsen
FOTEVIKENS MARITIMA CENTRUM

Box 82, 236 22 Höllviken
Tel: 040-456840 Fax: 040-455507
info@foteviken.se
www.foteviken.se

Ansvarig utgivare:
Sven Rosborn

ISSN 1401-2685